

บทความวิจัย

บทบาทของสื่อในวิกฤตน้ำท่วม: ถอดบทเรียนการรายงานข่าว น้ำท่วมอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย และพื้นที่ภาคเหนือ ปี 2567

สกุลศรี ศรีสารคาม¹

Received 21 January 2025

Revised 11 June 2025

Accepted 23 June 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้วิเคราะห์บทบาทของสื่อมวลชนในวิกฤตน้ำท่วม โดยศึกษาการรายงานข่าวน้ำท่วมในอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย และพื้นที่ภาคเหนือปี พ.ศ. 2567 ผ่านกระบวนการวิเคราะห์เนื้อหาของข่าวในช่วง 3 วันแรกจาก 2 เหตุการณ์ ได้แก่ น้ำท่วมหลากหลายพื้นที่ (21-23 สิงหาคม 2567, 621 ข่าว) และน้ำท่วมฉับพลันในอำเภอแม่สาย (10-12 กันยายน 2567, 1,225 ข่าว) โดยมุ่งวิเคราะห์การกำหนดวาระข่าวสาร กรอบประเด็นการนำเสนอ และคุณภาพข่าวในมิติความน่าเชื่อถือ คุณค่า และประโยชน์ต่อผู้รับสาร ผลการศึกษพบว่า สื่อกำหนดวาระข่าวสารผ่านแหล่งข่าวภาครัฐในการจัดการน้ำ การให้ความช่วยเหลือ และสะท้อนเสียงสังคมผ่านผู้ประสบภัยและสื่อพลเมือง กรอบประเด็นการนำเสนอเน้นรายงานสถานการณ์น้ำ การช่วยเหลือเฉพาะหน้า และผลกระทบต่อผู้ประสบภัย ประโยชน์ของการรายงานข่าวน้ำท่วม คือ การให้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ การลดความสับสน การสะท้อนเสียงของผู้ประสบภัย

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจักษ์นิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

E-mail: ajarnice@gmail.com

และการกระตุ้นการช่วยเหลือ วิจัยนี้เสนอ “โมเดลการรายงานข่าวในภาวะวิกฤต” เพื่อสร้างสมดุลระหว่างการตอบสนองฉุกเฉินและการพัฒนามุมมองระยะยาว ส่งเสริมสนับสนุนการแก้ปัญหาเชิงโครงสร้างและการเตรียมพร้อมในอนาคต

คำสำคัญ: วิกฤตน้ำท่วม, คุณภาพข่าว, การรายงานข่าวในภาวะวิกฤต, การรายงานข่าวภัยพิบัติ

The Role of Media in Flood Crises: News Coverage of Flood Events in Chiang Rai and Northern Thailand in 2024

Sakulsri Srisaracam²

Abstract

This study examines the role of mass media during the flood crisis by analyzing news coverage of flooding in Mae Sai District, Chiang Rai Province, and other areas in northern Thailand in 2024. Content analysis was conducted on news reports from the first three days of two major events: widespread flooding (August 21–23, 2024, 621 news reports) and flash floods in Mae Sai (September 10–12, 2024, 1,225 news reports). The study focuses on agenda-setting, framing, and news quality in terms of credibility, value, and utility for the audience. The findings reveal that the media set the agenda by using government sources to report on water management and relief efforts while also reflecting social voices through disaster victims and citizen journalism. The framing predominantly highlighted the flood situation, immediate relief efforts, and the impacts on affected communities. The benefits of flood news reporting included providing information for decision-making, reducing public confusion, amplifying the voices of victims,

---

² Assistant Professor Dr., Faculty of Communication Arts, Chulalongkorn University

E-mail: ajarnice@gmail.com

and encouraging public assistance. This research proposes a “Crisis News Reporting Model” to balance immediate response with long-term perspectives, supporting structural problem-solving and future preparedness.

Keywords: Flood Crisis, News Reporting, News Quality, Crisis Reporting, Reporting on disasters

บทนำ

ในปี พ.ศ. 2567 สถานการณ์น้ำท่วมในภาคเหนือของประเทศไทย เช่น อำเภอมะสาย จังหวัดเชียงราย และจังหวัดอื่น ๆ ได้สร้างผลกระทบอย่างรุนแรงต่อชีวิต ทรัพย์สิน และเศรษฐกิจของชุมชน เหตุการณ์เหล่านี้ชี้ให้เห็นถึงผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ต้นน้ำ และปัญหาการเปลี่ยนแปลงลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน เช่น การเปลี่ยนพื้นที่ป่าเป็นเกษตรกรรมและเหมืองแร่ในประเทศเพื่อนบ้าน เหตุการณ์ดังกล่าวเผยให้เห็นถึงความสำคัญของข้อมูลที่สามารถสนับสนุนรายงานในช่วงวิกฤต ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อการตัดสินใจของประชาชนและการจัดการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาก่อนหน้านี้ เช่น รายงานจาก Earth Journalism Network (2016) และ Associated Programme on Flood Management (2015) ระบุว่าสื่อมวลชนมีบทบาทสำคัญใน 3 ระยะของวิกฤตน้ำท่วม ได้แก่ ระยะก่อนเกิดเหตุ ระหว่างเกิดเหตุ และหลังเหตุการณ์ โดยสื่อควรให้ข้อมูลที่ทันเวลา ชัดเจน และตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน เช่น คำแนะนำในการปฏิบัติตัว สถานการณ์น้ำในพื้นที่ และผลกระทบที่เกี่ยวข้อง อย่างไรก็ตาม สื่อมักถูกวิจารณ์เรื่องการขาดข้อมูลที่หลากหลายและความไม่สมดุลระหว่างการรายงานผลกระทบระยะสั้นและการเชื่อมโยงข่าวสารกับประเด็นเชิงนโยบาย

งานศึกษาของ Thistlethwaite et al. (2019) พบว่า กรอบการนำเสนอข่าวและการกำหนดวาระข่าวสารของสื่อมีศักยภาพในการกระตุ้นการเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบายได้ แม้ว่าสื่อมักมุ่งเน้นไปที่ผลกระทบระยะสั้นของภัยพิบัติ แต่เนื้อหาข่าวที่ครอบคลุมประเด็นเชิงโครงสร้างและนโยบายสามารถสร้าง

พื้นที่สำหรับการอภิปรายและผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบาย
สาธารณะได้

งานศึกษานี้เลือกวิเคราะห์เหตุการณ์น้ำท่วมในสองช่วงเวลาหลัก ได้แก่
ช่วงวันที่ 21-23 สิงหาคม พ.ศ. 2567 ซึ่งเกิดจากฝนตกหนักต่อเนื่องจากพายุนี
พื้นที่ภาคเหนือ เช่น เชียงราย พะเยา น่าน และเพชรบูรณ์ น้ำป่าไหลป่าสร้าง
ความเสียหายครอบคลุมหลายจังหวัด โดยการรายงานข่าวในช่วงนี้เน้นการให้
ข้อมูลสถานการณ์น้ำ การไหลของน้ำ ผู้ประสบภัย ความเสียหายในแต่ละพื้นที่
และการคาดการณ์เปรียบเทียบกับเหตุการณ์น้ำท่วมในปี พ.ศ. 2554
อีกช่วงหนึ่งคือ ช่วงวันที่ 10-12 กันยายน พ.ศ. 2567 ซึ่งเป็นเหตุการณ์น้ำท่วม
ฉับพลันในพื้นที่ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย จังหวัดเชียงรายตั้งอยู่ในลุ่มน้ำ
กกและลุ่มน้ำโขง ต้นน้ำของลุ่มน้ำกกบางส่วนอยู่ในเมียนมา ซึ่งมีฝนตกมาก
ทำให้น้ำป่าไหลเข้าลุ่มน้ำกกผ่านเชียงรายก่อนลงสู่แม่น้ำโขง นอกจากนี้
การขยายตัวของเมือง ชุมชน และการใช้ประโยชน์จากที่ดินอย่างเข้มข้นในพื้นที่
ยังเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดน้ำท่วมมากขึ้นในจังหวัดเชียงราย (Thairath, 2024)

เหตุการณ์น้ำท่วมในปี พ.ศ. 2567 เกิดจากปัจจัยหลากหลาย ทั้งการ
เปลี่ยนแปลงสภาพอากาศที่ทำให้ปริมาณฝนตกหนักเกินค่าเฉลี่ย และการ
เปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน โดยเฉพาะในพื้นที่ต้นน้ำของประเทศเมียนมา
เช่น การเปลี่ยนจากป่าสู่พื้นที่เกษตรกรรมและเหมืองแร่ ซึ่งส่งผลให้ความรุนแรง
และความถี่ของน้ำท่วมเพิ่มขึ้นในพื้นที่ชายแดน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย
(BBC News Thai, 2024)

จังหวัดน่านเผชิญน้ำท่วมรุนแรงที่สุดในรอบ 100 ปี และแม่น้ำยมใน
จังหวัดแพร่มีระดับสูงสุดในรอบ 10 ปี ส่งผลให้น้ำท่วมบางพื้นที่สูงถึง 12 เมตร
(Phanthuwongpakdee, 2024) นอกจากนี้ น้ำล้นแม่น้ำปิงในจังหวัดเชียงใหม่

ส่งผลกระทบต่อพื้นที่เศรษฐกิจสำคัญ เช่น ตลาดไนท์บาซาร์และโรงพยาบาล โดยระดับน้ำในปีนี้สูงกว่าปี พ.ศ. 2554 ที่เคยเกิดน้ำท่วมใหญ่ (Manager Online, 2024) เหตุการณ์ดังกล่าวยังสะท้อนถึงผลกระทบจากแม่น้ำโขงที่เพิ่มระดับอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้น้ำไหลท่วมพื้นที่ชายแดนในอำเภอเชียงแสน และขยายผลกระทบต่อจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เช่น หนองคายและนครพนม (Thai PBS, 2024) ข้อมูลเหล่านี้ชี้ให้เห็นความจำเป็นของการจัดการน้ำและการพัฒนาโครงการรายงานข่าวในช่วงวิกฤตอย่างมีประสิทธิภาพ

ตามข้อมูลจากคลังข้อมูลน้ำแห่งชาติ (Thaiwater.net) ในช่วง 11 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2557-2567) มีการบันทึกเหตุการณ์น้ำท่วมในภาคเหนือทั้งหมด 26 ครั้ง โดยในปี พ.ศ. 2566 เกิดน้ำท่วม 3 ครั้ง ในช่วงเดือนสิงหาคมถึงตุลาคม ส่วนในปี พ.ศ. 2565 มี 2 ครั้ง ในเดือนพฤษภาคมและกันยายน สำหรับปี พ.ศ. 2564 เกิดขึ้น 4 ครั้ง ระหว่างเดือนกรกฎาคมถึงตุลาคม ขณะที่ปี พ.ศ. 2563 เกิดน้ำท่วม 4 ครั้ง ในเดือนมีนาคม สิงหาคม กันยายน และตุลาคม อย่างไรก็ตาม ในปี พ.ศ. 2562 ไม่มีรายงานน้ำท่วมที่ส่งผลกระทบต่อภาคเหนือ

ในปี พ.ศ. 2561 มีเหตุการณ์น้ำท่วม 3 ครั้ง ในเดือนกรกฎาคมและ สิงหาคม ส่วนปี พ.ศ. 2560 เกิดน้ำท่วม 4 ครั้ง ในเดือนกรกฎาคม กันยายน และตุลาคม สำหรับปี พ.ศ. 2559 เกิดน้ำท่วม 3 ครั้ง ระหว่างเดือนสิงหาคมถึง พฤศจิกายน ขณะที่ปี พ.ศ. 2558 ไม่มีรายงานเหตุการณ์น้ำท่วมในภาคเหนือ สุดท้ายในปี พ.ศ. 2557 มีการบันทึกน้ำท่วม 3 ครั้ง ในเดือนกรกฎาคม สิงหาคม และกันยายน ข้อมูลเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความถี่และความรุนแรงของน้ำท่วมในภาคเหนือที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละปี (National Hydroinformatics Data Center-Thaiwater.net, n.d.)

การศึกษานี้มุ่งถอดบทเรียนจากการรายงานข่าวในช่วง 3 วันแรกของเหตุการณ์น้ำท่วม 2 เหตุการณ์สำคัญในปี พ.ศ. 2567 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ข่าวสารมีความสำคัญสูงสุด โดยเน้นบทบาทของสื่อในด้านการรายงานแบบเรียลไทม์ การกระตุ้นการช่วยเหลือ และการลดความตื่นตระหนก พร้อมทั้งวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างการรายงานน้ำท่วมฉับพลันและน้ำท่วมหลากในหลายพื้นที่ รวมถึงการศึกษาแนวทางการขยายประเด็นต่อยอดเพื่อแก้ปัญหาระยะยาวจากแนวโน้มของการเกิดภัยพิบัติที่จะมีขึ้นอีกต่อเนื่อง งานวิจัยเรื่องการนำเสนอข่าวในภาวะวิกฤตระบุว่า การกำหนดปัญหาเชิงนโยบายที่ชัดเจนนี้มีแนวโน้มที่จะเอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงนโยบายมากที่สุดเมื่อถูกหยิบยกขึ้นมาพูดถึงในช่วงเวลาหลังเหตุการณ์ภัยพิบัติทันที โดยระบุว่าความสนใจของสาธารณชนมักมุ่งเน้นไปยังเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น (Olshansky & Chang, 2009) การเสนอแนวทางแก้ไขเชิงนโยบายช่วยเพิ่มโอกาสที่เรื่องเล่าของสื่อจะมีอิทธิพลต่อนโยบาย โดยเฉพาะในช่วงหลังเกิดภัยพิบัติ เนื่องจากผู้กำหนดนโยบายมักสนใจแนวคิดที่ได้รับความนิยมในสังคมเมื่อเผชิญกับสถานการณ์ที่ไม่แน่นอน และมีแรงกดดันในการดำเนินการอย่างเร่งด่วน (Smith et al., 2017)

งานวิจัยนี้วิเคราะห์กรอบการกำหนดประเด็นข่าวสาร คุณภาพข่าว และศักยภาพของการรายงานข่าวในการสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบาย โดยมุ่งพัฒนาแนวทางการรายงานข่าวภัยพิบัติที่มีประสิทธิภาพ สร้างสมดุลระหว่างการตอบสนองฉุกเฉินและการสร้างความตระหนักในระดับโครงสร้าง การสร้างแนวทางที่ช่วยเพิ่มความเข้าใจแก่ประชาชน สนับสนุนการเตรียมพร้อมรับมือวิกฤตในอนาคต และผลักดันการเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบายอย่างยั่งยืน เพื่อตอบโจทยความท้าทายจากภัยพิบัติที่มีแนวโน้มเกิดบ่อยและรุนแรงขึ้น

วัตถุประสงค์

1. บทบาทของการนำเสนอข่าว การกำหนดวาระข่าวสารในการนำเสนอข่าวน้ำท่วมในระยะของน้ำท่วมฉับพลัน น้ำหลาก และช่วงต้นของเหตุการณ์น้ำท่วม กรณีศึกษาข่าวน้ำท่วมภาคเหนือปี พ.ศ. 2567
2. คุณภาพด้านความน่าเชื่อถือและประโยชน์ของการรายงานข่าวน้ำท่วม กรณีศึกษาข่าวน้ำท่วมภาคเหนือปี พ.ศ.2567
3. เพื่อพัฒนาโมเดลการรายงานข่าวน้ำท่วมในภาวะวิกฤต

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. พัฒนารอบการรายงานข่าวที่ตอบสนองต่อสถานการณ์วิกฤต และเชื่อมโยงประเด็นข่าวสารสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบาย
2. สร้างแนวทางปรับปรุงการรายงานข่าวให้มีประสิทธิภาพ โดยเน้นการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจของประชาชน และส่งเสริมการเตรียมพร้อมรับมือกับวิกฤตในอนาคต

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเรื่องการรอบการนำเสนอข่าวและศึกษาการเล่าเรื่องของสื่อในเหตุภัยพิบัติและน้ำท่วม

การศึกษาก่อนหน้าแสดงให้เห็นว่ารูปแบบการนำเสนอข่าวน้ำท่วมและการกำหนดวาระข่าวสารมีศักยภาพในการผลักดันการเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบาย โดยเฉพาะเมื่อสื่อนำเสนอประเด็นที่เชื่อมโยงกับรากฐานของปัญหา เช่น การวางแผนการใช้ที่ดินที่ขาดประสิทธิภาพ หรือความล้มเหลวในการเตรียมรับมือเหตุฉุกเฉิน การกำหนดประเด็นในลักษณะนี้ช่วยกระตุ้นให้ผู้กำหนดนโยบายมองเห็นช่องว่างที่ต้องแก้ไข และเน้นย้ำความสำคัญของการจัดการที่

ย้งยีน (Jones et al., 2014) นอกจากนี้ การนำเสนอกรอบข่าวที่เชื่อมโยงน้ำท่วมกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate Change) ช่วยเพิ่มศักยภาพในการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้าง (Crow & Lawlor, 2016) งานศึกษาของ Bohensky and Leitch (2013) ในเมืองบริสเบน ประเทศออสเตรเลีย ระบุว่าเรื่องเล่าที่เชื่อมโยงน้ำท่วมกับปัญหาสภาพภูมิอากาศมีแนวโน้มที่จะชี้ให้เห็นถึงความรับผิดชอบและเสนอแนวทางแก้ไขมากกว่าการรายงานทั่วไป

องค์ประกอบสำคัญในการรายงานข่าวน้ำท่วม ได้แก่ การแจ้งเตือนล่วงหน้า (Pre-event Warnings) ที่ต้องมีข้อมูลชัดเจนและทันเวลา เช่น การประกาศจากหน่วยงานรัฐหรือข้อมูลพยากรณ์อากาศที่สอดคล้องกับหลัก “right message, right time, right audience” ในช่วงเหตุการณ์ (During-event Response) การรายงานควรมุ่งเน้นพื้นที่ได้รับผลกระทบ เส้นทางอพยพ และการจัดการความช่วยเหลือ ขณะที่หลังเหตุการณ์ (Post-event Recovery) การรายงานควรให้ความสำคัญกับการฟื้นฟู การประเมินความเสียหาย และการสนับสนุนทางสังคม (Houston et al., 2012; Pfefferbaum et al., 2014)

กรอบการนำเสนอที่เน้นการแก้ปัญหาและข้อเสนอแนะที่ปฏิบัติได้จริง เช่น การลดความเสี่ยงน้ำท่วมผ่านนโยบายหรือการลงมือทำ จะช่วยสร้างผลกระทบเชิงนโยบายได้มากกว่าการนำเสนอความเสี่ยงที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ (Donaldson et al., 2013)

บทบาทของสื่อมวลชนในการจัดการน้ำท่วม: กรอบแนวคิดจากรายงาน Associated Programme on Flood Management (2015) เน้นถึงบทบาทสำคัญของสื่อมวลชนในการจัดการน้ำท่วมในสามระยะ ได้แก่ ก่อนเกิดเหตุการณ์ (Pre-flood), ระหว่างน้ำท่วม (During Flood) และหลังน้ำท่วม (Post-flood) โดยเน้นว่าสื่อทำหน้าที่เป็นสะพานเชื่อมระหว่างผู้กำหนดนโยบาย

และประชาชน พร้อมส่งเสริมการตระหนักรู้และผลักดันการดำเนินงานเชิงนโยบายเพื่อปรับปรุงการจัดการน้ำท่วมอย่างมีประสิทธิภาพ

ในระยะก่อนเกิดน้ำท่วม สื่อมีบทบาทสำคัญในการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความเปราะบางของพื้นที่ ผ่านการเสริมข้อมูลจากการสัมภาษณ์และเครือข่ายข้อมูลท้องถิ่นที่ครอบคลุมมากกว่าการสื่อสารทางการ สื่อสามารถช่วยประชาชนและผู้กำหนดนโยบายเตรียมความพร้อมต่อเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้น และเน้นย้ำปัญหาหรือข้อกังวลที่มักไม่ได้รับความสนใจในระดับนโยบาย เช่น ความต้องการของชุมชนหรือการจัดการที่ดินในพื้นที่เสี่ยง

ในระหว่างที่เกิดน้ำท่วม สื่อมวลชนมีบทบาทสำคัญในการให้ข้อมูลที่ชัดเจนและทันเวลา เช่น เส้นทางอพยพ พื้นที่ปลอดภัย และความต้องการของผู้ประสบภัย การเผยแพร่คำเตือนและรายงานสถานการณ์ปัจจุบันช่วยลดความตื่นตระหนก และส่งเสริมให้ประชาชนปฏิบัติตามคำแนะนำของหน่วยงานรัฐ สื่อยังทำหน้าที่สะท้อนเสียงประชาชนและติดตามการดำเนินงานของรัฐ เพื่อให้มั่นใจว่าการช่วยเหลือเกิดขึ้นอย่างเหมาะสมและทั่วถึง

ในระยะหลังน้ำท่วม สื่อมีบทบาทสำคัญในการติดตามความคืบหน้าและสะท้อนคำร้องขอของผู้ประสบภัยไปยังผู้กำหนดนโยบาย การรักษาความสนใจของสาธารณะต่อปัญหาน้ำท่วมในระยะยาวช่วยกระตุ้นให้เกิดการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง และสนับสนุนการบริจาคหรือการจัดหาทรัพยากรเพื่อฟื้นฟูพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ สื่อยังช่วยสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับความสำคัญของการเตรียมพร้อมรับมือต่อวิกฤต

กรอบการนำเสนอข่าว

การกำหนดกรอบข่าว (News Framing) มีบทบาทสำคัญในการจัดระเบียบข้อมูลและกำหนดมุมมองของผู้รับสาร โดยเฉพาะในบริบทของข่าวน้ำ

ท่วมฉับพลัน กรอบข่าวที่ใช้ส่งผลต่อการเข้าใจและการตอบสนองของสังคมและ
ผู้กำหนดนโยบาย ซึ่งสามารถสรุปเป็นกรอบข่าวหลักดังนี้

1. กรอบวิกฤตและความเร่งด่วน (Crisis and Urgency Frame)
เน้นความร้ายแรงและความฉับพลันของเหตุการณ์ เช่น ระดับน้ำที่
เพิ่มขึ้น ผู้ประสบภัย และโครงสร้างพื้นฐานที่เสียหาย เพื่อดึงความ
สนใจและกระตุ้นการตอบสนองฉุกเฉิน (Houston et al., 2012)
2. กรอบผลกระทบต่อมนุษย์ (Human Interest Frame) ใช้เรื่องราวเชิง
อารมณ์และความยากลำบากของผู้ประสบภัย เช่น การสูญเสีย
บ้านเรือนหรือชีวิต เพื่อสร้างความเห็นใจและกระตุ้นการสนับสนุนจาก
สังคม (Crow & Lawlor, 2016)
3. กรอบความรับผิดชอบและการตำหนิ (Blame and Responsibility
Frame) ชี้ถึงความรับผิดชอบขององค์กรหรือปัจจัย เช่น การวางผัง
เมืองที่ไม่เหมาะสม หรือการจัดการทรัพยากรที่ล้มเหลว เพื่อผลักดัน
การเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบาย (Wählberg & Sjöberg, 2000)
4. กรอบการฟื้นฟู (Recovery Frame) มุ่งเน้นการฟื้นฟู เช่น การ
ซ่อมแซมโครงสร้างพื้นฐานและการวางแผนป้องกันในอนาคต
(Pfefferbaum et al., 2014)
5. กรอบความรู้ทางวิทยาศาสตร์และการป้องกัน (Scientific and
Preventative Frame) นำเสนอข้อมูลเชิงเทคนิค เช่น การ
เปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศหรือการจัดการทรัพยากร เพื่อสร้าง
ความรู้และเน้นความสำคัญของการป้องกันในอนาคต (Demeritt &
Nobert, 2014)

6. กรอบขอบเขตและความรุนแรง (Scope and Severity Frame)
มุ่งเน้นขนาดของเหตุการณ์ เช่น พื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ จำนวน
ผู้เสียชีวิต และความเสียหายโดยรวม เพื่อกระตุ้นความสนใจและการ
ตอบสนองอย่างเร่งด่วน (Wahlberg & Sjöberg, 2000)

แนวคิดเรื่องคุณภาพข่าว

แนวคิดคุณภาพข่าวมุ่งเน้นถึงปัจจัยที่ทำให้ข่าวมีความน่าเชื่อถือ
มีประโยชน์ และส่งผลต่อสังคมในทางบวก โดยประกอบด้วยมิติต่าง ๆ ที่สำคัญ
ได้แก่ ความน่าเชื่อถือ ซึ่งเกิดจากการอ้างอิงแหล่งข้อมูลที่ชัดเจน การตรวจสอบ
ข้อเท็จจริง และความเป็นกลางของเนื้อหา (Kovach & Rosenstiel, 2014;
McQuail, 2010) ความเกี่ยวข้องและประโยชน์ต่อผู้รับสาร ที่ตอบสนองความ
ต้องการ เช่น การให้ข้อมูลที่มีความสำคัญในชีวิตประจำวันและช่วยในการ
ตัดสินใจ (Schudson, 2008) และ การนำเสนอที่ชัดเจนและครอบคลุม ซึ่งช่วย
ลดความสับสนและให้มุมมองที่รอบด้านของสถานการณ์ (Houston et al.,
2012) นอกจากนี้ ความหลากหลายของมุมมองและแหล่งข้อมูล เป็นสิ่งสำคัญที่
ช่วยสร้างความรอบด้านและความลึกของเนื้อหา (McQuail, 2010) รวมถึง
ความสมดุลระหว่างข้อเท็จจริงและการวิเคราะห์ ที่ช่วยให้ผู้รับสารเข้าใจเหตุ
และผลของเหตุการณ์ได้ชัดเจน (Picard, 2004) สุดท้ายคือ การส่งเสริม
สาธารณประโยชน์ ซึ่งเน้นการนำเสนอประเด็นที่สำคัญต่อสังคม เช่น การสร้าง
ความตระหนักรู้ในปัญหาและการสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบาย
(Schudson, 2008) แนวคิดเหล่านี้ช่วยประเมินคุณภาพของการรายงานข่าว
โดยเฉพาะในสถานการณ์วิกฤต เช่น ภัยพิบัติ ที่ต้องการความแม่นยำ ความ
เข้าใจ และการกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

ดังนั้นแล้ว จากการศึกษาการรายงานข่าวน้ำท่วมสามารถใช้แนวคิดเรื่องการกำหนดกรอบข่าว (News Framing) และคุณภาพข่าว (News Quality) เพื่อวิเคราะห์ว่าเนื้อหาข่าวมีอิทธิพลต่อการรับรู้ของสังคมและการตอบสนองเชิงนโยบายอย่างไร โดยกรอบข่าวต่าง ๆ เช่น กรอบวิกฤตและความเร่งด่วน กรอบผลกระทบต่อมนุษย์ เป็นต้น จะสามารถช่วยกำหนดมุมมองต่อเหตุการณ์และสร้างแรงกระตุ้นทางอารมณ์หรือการเปลี่ยนแปลง ขณะที่แนวคิดเรื่องคุณภาพข่าวเน้นความน่าเชื่อถือ ความเกี่ยวข้อง การนำเสนอที่ชัดเจน รอบด้าน และการส่งเสริมสาธารณประโยชน์ แนวคิดทั้งสองจึงเป็นกรอบสำคัญในการประเมินประสิทธิภาพของการรายงานข่าวน้ำท่วมในฐานะเครื่องมือในการรายงานข่าวในภาวะวิกฤต

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ช่วงเวลาที่ศึกษา ศึกษาช่วง 3 วันแรกของเหตุการณ์น้ำท่วมเนื่องจากเป็นช่วงเวลาที่สื่อมีบทบาทสูงในการให้ข้อมูลเรียลไทม์และกระตุ้นการตอบสนอง (Houston et al., 2012) แบ่งเป็น 2 ช่วง 21-23 สิงหาคม พ.ศ. 2567: น้ำท่วมหลากในหลายพื้นที่ภาคเหนือ (621 ชื่นข่าว) และ 10-12 กันยายน พ.ศ. 2567: น้ำท่วมฉับพลันใน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย (1,225 ชื่นข่าว)

2. หน่วยการศึกษา เลือก 6 ช่องทีวีดิจิทัล ได้แก่ ช่อง 3 ไทยรัฐทีวี ช่อง 7 พีพีทีวี ไทยพีบีเอส และอัมรินทร์ทีวี โดยพิจารณาจากเรตติ้งทีวี (ข้อมูลจากคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ) และหน่วยการศึกษาที่เป็นชื่นข่าวจาก 3 ช่องทาง เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก และยูทูบ รวมทั้งสิ้น 1,846 ชื่นข่าว

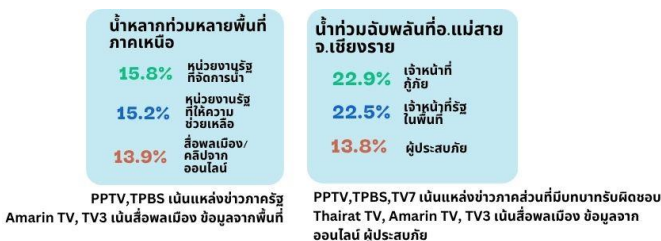
3. เครื่องมือการวิจัย

วิจัยนี้ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการลงรหัส (Coding) ประกอบด้วยแหล่งข่าวที่ใช้อ้างอิง ประเด็นข่าว รูปแบบการนำเสนอ การประเมินความน่าเชื่อถือ และประโยชน์ของข่าวต่อสถานการณ์น้ำท่วม เพื่อวิเคราะห์บทบาทและคุณภาพการรายงานข่าวในช่วงวิกฤต ผู้ลงรหัส 2 คน ได้รับการอบรมและทดสอบด้วยข่าว 15 ชิ้น ค่าความเชื่อมั่นระหว่างผู้ประเมิน สูงกว่า 90% เพื่อความแม่นยำในการวิเคราะห์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์แบ่งเป็น 2 มิติ 1) การวิเคราะห์เชิงปริมาณโดยวิเคราะห์จำนวน ร้อยละและความถี่ของการนำเสนอ เช่น แหล่งข้อมูลและประเด็นข่าว โดยใช้ตารางและกราฟ 2) การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ วิเคราะห์เนื้อหา เช่น ความน่าเชื่อถือ การเล่าเรื่อง และการตีความบริบท ข้อมูลทั้งสองส่วนถูกสังเคราะห์เพื่อพัฒนา “โมเดลการรายงานข่าวน้ำท่วมในภาวะวิกฤต” ที่สะท้อนบทบาทของสื่อในการให้ข้อมูล ลดความสับสน กระตุ้นการตอบสนอง และผลักดันเชิงนโยบาย เพื่อใช้เป็นแนวทางสำหรับการรายงานข่าวในภาวะวิกฤตและการเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติ

ผลการวิจัย

1. โครงสร้างการรายงานข่าว: แหล่งข่าวและรูปแบบการนำเสนอ

ภาพที่1 สัดส่วนการใช้แหล่งข่าวในการรายงานข่าวน้ำท่วม

การวิเคราะห์แหล่งข่าวที่สื่อใช้อ้างอิงในช่วงวิกฤตน้ำท่วม พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างชัดเจนระหว่างการรายงานน้ำท่วมหลากในหลายพื้นที่ และน้ำท่วมฉับพลันในพื้นที่เฉพาะอย่าง อำเภอแม่สาย น้ำท่วมหลายพื้นที่ (ช่วงที่ 1) ส่วนใหญ่แหล่งข่าวมาจากหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องกับการจัดการน้ำ (15.83%) และการช่วยเหลือ (15.20%) รองลงมาคือ สื่อพลเมือง (13.94%) และประชาชนผู้ประสบภัย (12.95%) แสดงให้เห็นถึงความพยายามของสื่อในการเชื่อมโยงข้อมูลจากผู้จัดการสถานการณ์และเสียงสะท้อนจากพื้นที่จริง น้ำท่วมฉับพลัน อำเภอแม่สาย (ช่วงที่ 2) เจ้าหน้าที่กู้ภัยเป็นแหล่งข่าวหลัก (22.9%) ตามมาด้วยเจ้าหน้าที่รัฐในพื้นที่ (22.5%) และประชาชนผู้ประสบภัย (13.8%)

ภาพที่ 2 ตัวอย่างการใช้แหล่งข่าวจากรัฐและจากผู้ใช้สื่อออนไลน์

การรายงานเน้นที่การช่วยเหลือและการจัดการสถานการณ์เฉพาะหน้า สะท้อนความเร่งด่วนและผลกระทบในพื้นที่อย่างชัดเจน แม้สื่อจะให้ความสำคัญกับแหล่งข่าวจากหน่วยงานรัฐและกู้ภัยเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือ แต่เสียงของประชาชนผู้ประสบภัยในมุมของการสะท้อนปัญหายังน้อย ซึ่งอาจลดทอนมิติทางสังคมและอารมณ์ของปัญหา การสร้างสมดุลระหว่างเสียงของ

ประชาชนและข้อมูลจากผู้จัดการสถานการณ์จึงเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้ผลักดันไปสู่การแก้ปัญหาเชิงนโยบายในระยะยาวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การเล่าเรื่องผ่านภาพนิ่งและคลิปที่เน้นผู้ประสบภัย หรือการรายงานสถานการณ์ในพื้นที่จริง มีบทบาทสำคัญในการสร้างความเชื่อมโยงทางอารมณ์และความเข้าใจต่อเหตุการณ์ ข้อมูลเหล่านี้ช่วยลดความสับสนในช่วงวิกฤติ และกระตุ้นการสนับสนุนจากสังคมได้ดีขึ้น

น้ำท่วมหลายพื้นที่เน้นการใช้ ภาพนิ่งหรือคลิปเกี่ยวกับสภาพน้ำท่วม (36.5%) เพื่อให้ข้อมูลสถานการณ์เชิงภาพชัดเจน และเสริมด้วย ภาพนิ่งหรือคลิปที่เน้นประชาชนผู้ประสบภัย (26.0%) เพื่อเชื่อมโยงมิติทางมนุษยธรรม ช่วยสร้างความเข้าใจและความเห็นอกเห็นใจจากผู้ชม

น้ำท่วมฉับพลัน อ.แม่สาย มีการเพิ่มสัดส่วนของ ภาพนิ่งหรือคลิปที่เน้นผู้ประสบภัย สูงขึ้นเป็น 40.4% สะท้อนถึงการให้ความสำคัญกับผลกระทบที่เกิดขึ้นโดยตรงต่อผู้คน ขณะที่ การลงพื้นที่รายงานสด และ การใช้แผนที่เพื่อระบุพิกัดพื้นที่ มีบทบาททรงลงมาในทั้งสองช่วง แต่ยังคงเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือและความเข้าใจเชิงพื้นที่

2. กรอบประเด็นการนำเสนอข่าว (News Framing) สื่อเน้นการตอบสนองต่อเหตุการณ์ฉุกเฉินและการช่วยเหลือเฉพาะหน้า แต่การรายงานเชิงระบบ เช่น การเตือนภัยและการเชื่อมโยงกับนโยบาย ยังมีบทบาทน้อย ส่งผลให้โอกาสในการสร้างความพร้อมและแก้ปัญหาระยะยาวถูกกลดทอน

ตารางที่ 1 กรอบประเด็นในการนำเสนอข่าวน้ำท่วม (5 อันดับสูงสุด)

น้ำท่วมหลากหลายพื้นที่ (21-23 ส.ค. พ.ศ. 2567)	%	น้ำท่วมฉับพลัน (10-12 ก.ย. พ.ศ. 2567)	%
รายงานสถานการณ์น้ำ	20.8	การช่วยเหลือเฉพาะหน้า	26.5

น้ำท่วมหลากหลายพื้นที่ (21-23 ส.ค. พ.ศ. 2567)	%	น้ำท่วมฉับพลัน (10-12 ก.ย. พ.ศ. 2567)	%
การช่วยเหลือเฉพาะหน้า	17.7	รายงานสถานการณ์น้ำ	21.3
ผลกระทบทางสังคมและ คุณภาพชีวิต	14.0	สภาพผู้ประสบภัย	19.5
สภาพของผู้ประสบภัย	13.4	การสื่อสารเช่น แจ้งขอความช่วยเหลือ	7.3
การสื่อสารเช่น แจ้งขอความช่วยเหลือ	10.2	การเตือนภัย/เฝ้าระวัง	6.2

ประเด็นที่พบการนำเสนอข่าวน้ำท่วมหลายพื้นที่ (21-23 ส.ค. พ.ศ. 2567) พบว่าใน 5 อันดับแรก คือ รายงานสถานการณ์น้ำ (20.8%) รองลงมาเป็นการช่วยเหลือเฉพาะหน้า (17.7%) และ ประเด็นผลกระทบทางสังคม คุณภาพชีวิต เช่น สุขภาพ อาหารการกิน การสัญจร ที่พักอาศัย ขาดโอกาสต่อเนื่องทางสังคม เช่น ปิดโรงเรียน (14%) สภาพของผู้ประสบภัย (13.4%) และการสื่อสาร เช่นการแจ้งขอความช่วยเหลือ (10.2%)

ประเด็นที่พบการนำเสนอในข่าวน้ำท่วม อำเภอแม่สาย (10-12 ก.ย. พ.ศ.2567) พบว่า 5 อันดับแรก คือ การช่วยเหลือเฉพาะหน้า (26.5%) สะท้อนถึงบทบาทของสื่อในการชี้ให้เห็นถึงปฏิบัติการและการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการสร้างเชื่อมั่นให้กับผู้ประสบภัยว่ามีการตอบสนองต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างทันทั่วทั้งที่ รองลงมาเป็นการรายงานสถานการณ์น้ำ (21.3%) ประเด็นสภาพของผู้ประสบภัย (19.5%) การสื่อสาร เช่นการแจ้งขอความช่วยเหลือ (7.3%) และการเตือนภัย (6.2%)

จุดเด่นในการรายงานข่าวน้ำท่วมของแต่ละสื่อ ได้แก่ ช่องพีพีทีวี เน้นประเด็นการเกาะติดสถานการณ์น้ำ การช่วยเหลือเฉพาะหน้า ผสมผสานข้อมูลเชิงพื้นที่และเชิงระบบ ช่อง 3 เน้นประเด็นการเกาะติดสถานการณ์น้ำ การช่วยเหลือเฉพาะหน้า สื่อสารช่วยระดมความช่วยเหลือ ช่องไทยพีบีเอส เน้นประเด็นการจัดการระบบเตือนภัย การช่วยเหลือเฉพาะหน้า ช่องไทยรัฐทีวี เน้นประเด็นการเกาะติดการช่วยเหลือเฉพาะหน้า ช่อง 7 เน้นประเด็นการช่วยเหลือเฉพาะหน้า ตอบสนองต่อสถานการณ์ฉุกเฉินอย่างรวดเร็ว และช่องอัมรินทร์ทีวี เน้นสะท้อนสภาพของผู้ประสบภัย

อย่างไรก็ตาม ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ การเตือนภัย/เฝ้าระวัง และการสร้างความรับรู้และการสื่อสารเชิงนโยบาย อยู่ในสัดส่วนที่น้อยทั้งสองเหตุการณ์ แสดงถึงข้อจำกัดของสื่อในการนำเสนอข้อมูลที่เชื่อมโยงกับการแก้ปัญหาในเชิงระบบ หรือการให้ความรู้เชิงโครงสร้างเกี่ยวกับการจัดการน้ำและป้องกันน้ำท่วม

3. คุณภาพการรายงานข่าวน้ำท่วม

การรายงานข่าวน้ำท่วมใน 2 ช่วง (น้ำท่วมหลายพื้นที่ (21-23 ส.ค. พ.ศ. 2567) และน้ำท่วมฉับพลัน อำเภอมะสา (10-12 ก.ย. พ.ศ. 2567)) แสดงให้เห็นถึงบทบาทขององค์ประกอบสำคัญที่ช่วยสร้างความน่าเชื่อถือในข่าว ได้แก่ การอ้างอิงแหล่งข่าว การใช้ข้อมูลปฐมภูมิ และการนำเสนอที่เข้าใจง่าย

ตารางที่ 2 คุณภาพด้านความน่าเชื่อถือในการรายงานข่าวน้ำท่วม

ประเด็นความน่าเชื่อถือ	น้ำท่วม หลากหลายพื้นที่ (%)	น้ำท่วมฉับพลัน อำเภอมะสา (%)
ข่าวมีการอ้างอิงแหล่งข่าว	23.9	47.6

ประเด็นความน่าเชื่อถือ	น้ำท่วม หลากหลายพื้นที่ (%)	น้ำท่วมฉับพลัน อำเภอแม่สาย (%)
ข่าวมีแหล่งข้อมูลปฐมภูมิเป็นหลัก	18.3	16.3
ข่าวมีข้อมูลหลักฐานอ้างอิงประกอบ	3.6	0.5
ข่าวไม่มีการเสียดสีโดยผู้นำเสนอข่าว	0.0	0.1
ข่าวมีแหล่งข่าวที่หลากหลาย รอบด้าน	9.3	11.1
ข่าวนำเสนอประเด็น มุมมองที่แตกต่าง	1.4	0.8
ข่าวนำเสนอข้อมูลจากฝ่ายต่าง ๆ	2.6	0.5
นำเสนอข่าวให้เข้าใจเรื่องได้ง่าย	24.1	20.5
ชัดเจน ไม่สับสนข้อมูล	16.9	2.7

การรายงานข่าวน้ำท่วมในสองช่วง (น้ำท่วมหลายพื้นที่และน้ำท่วมฉับพลัน อ.แม่สาย) แสดงให้เห็นถึงบทบาทขององค์ประกอบสำคัญที่ช่วยสร้างความน่าเชื่อถือในข่าว ได้แก่ การอ้างอิงแหล่งข่าว การใช้ข้อมูลปฐมภูมิ และการนำเสนอที่เข้าใจง่าย ในช่วงแรก สื่อมุ่งเน้นการรายงานข่าวที่เข้าใจง่าย (24.1%) โดย ช่องพีพีทีวี และช่อง 3 มีความโดดเด่นในด้านนี้ สะท้อนถึงความสำคัญของการลดความสับสนในสถานการณ์ที่ซับซ้อน การอ้างอิงแหล่งข่าวชัดเจน (23.9%) และการใช้แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (18.3%) เช่น การสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่หรือผู้เชี่ยวชาญ ช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือให้ข่าวในช่วงที่สอง การอ้างอิงแหล่งข่าวกลายเป็นปัจจัยสำคัญที่สุด (47.6%) โดยช่อง 7 และช่องไทยรัฐทีวี เน้นความถูกต้องของข้อมูลอย่างชัดเจน การนำเสนอข่าวให้ง่ายต่อการเข้าใจลดลงเล็กน้อย (20.5%) แต่ยังคงเป็นจุดเด่นของช่องไทยพีบีเอสและ พีพีทีวี อย่างไรก็ตาม ทั้งสองช่วงยังมีประเด็นที่สามารถพัฒนาเพิ่มได้ เช่น การเพิ่ม

ข้อมูลจากมุมมองที่หลากหลาย และการเชื่อมโยงไปสู่ประเด็นเชิงนโยบายในระยะยาว เพื่อเสริมสร้างความครอบคลุมและคุณภาพของข่าวน้ำท่วมให้ดียิ่งขึ้นในอนาคต

การประเมินประโยชน์ของข่าวที่นำเสนอพบว่า การรายงานข่าวน้ำท่วมในช่วงวิกฤตมีบทบาทสำคัญในการให้ข้อมูลที่ช่วยประชาชนรับมือกับสถานการณ์ โดยแบ่งออกเป็น 4 มิติหลักที่สร้างประโยชน์ต่อผู้รับสาร ดังนี้

ตารางที่ 3 ผลการประเมินประโยชน์ของการรายงานข่าวน้ำท่วม

ลำดับ	มิติประโยชน์	ช่องที่โดดเด่น
น้ำท่วมหลายพื้นที่ในภาคเหนือ		
1	ให้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ	ช่อง PPTV HD36 (56.8%) ช่อง ไทยรัฐทีวี (45.7%) ช่องอัมรินทร์ ทีวี (41.2%)
2	ลดความสับสน ทำให้ไม่ตื่นตระหนก	ช่องไทยพีบีเอส (36.7%) ช่อง PPTV HD36 (34.0%) ช่อง 7 (28.0%)
3	สะท้อนเสียงของผู้ประสบภัย และการสร้างความเข้าใจ	ช่อง 3 (27.8%) ช่องอัมรินทร์ ทีวี (27.6%) ช่องไทยรัฐทีวี (24.3%)
4	กระตุ้นให้เกิดการช่วยเหลือและการสนับสนุน	อัมรินทร์ ทีวี (11.7%) ช่อง 3 (10.3%) ช่องไทยพีบีเอส (10.0%)
น้ำท่วมฉับพลัน อำเภอแม่สาย		
1	ให้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ	ช่อง 7 (50.9%) ช่อง PPTV HD36 (50.3%) ช่อง 3 (33.2%)
2	กระตุ้นให้เกิดการช่วยเหลือและการสนับสนุน	ช่องอัมรินทร์ ทีวี (49.4%) ช่องไทยรัฐทีวี (39.9%) ช่อง PPTV HD36 (38.1%)
3	สะท้อนเสียงของผู้ประสบภัย และการสร้างความเข้าใจ	ช่อง 3 (22.8%) ช่องไทยรัฐทีวี (20.0%) ช่องอัมรินทร์ ทีวี (17.4%)

4	ลดความสับสน ทำให้ไม่ตื่นตระหนก	ช่อง 7 (27.5%) ช่องไทยพีบีเอส (20.9%) ช่องไทยรัฐทีวี (13.2%)

จากผลการประเมินประโยชน์ของการรายงานข่าวน้ำท่วม พบว่าในทั้งสองช่วงเหตุการณ์ น้ำท่วมหลากหลายพื้นที่ในภาคเหนือ และน้ำท่วมฉับพลันที่อำเภอแม่สาย มิติ “การให้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ” เป็นประโยชน์ที่ประชาชนได้รับสูงที่สุด ซึ่งแสดงให้เห็นถึงบทบาทสำคัญของสื่อในการสื่อสารข้อมูลที่ถูกต้อง ทันเวลา และนำไปสู่การตัดสินใจที่เหมาะสมของประชาชนในสถานการณ์วิกฤต สำหรับมิติ “การลดความสับสนและทำให้ไม่ตื่นตระหนก” สะท้อนถึงความสามารถของช่องเหล่านี้ในการรายงานข่าวที่สร้างความเข้าใจอย่างมีระบบ ลดความตื่นตระหนก และจัดระเบียบข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ มิติ “การสะท้อนเสียงของผู้ประสบภัยและการสร้างความเข้าใจ” ด้วยเปิดพื้นที่ให้กับผู้ประสบภัยและสื่อสารความเดือดร้อนอย่างมีมนุษยธรรม และมิติ “การกระตุ้นให้เกิดการช่วยเหลือและการสนับสนุน” มีส่วนในการกระตุ้นสังคมให้เกิดความร่วมมือและการช่วยเหลืออย่างเป็นรูปธรรม

แม้จะมีการความสำคัญกับการสะท้อนเสียงของผู้ประสบภัยในระดับหนึ่ง แต่สัดส่วนในช่องอื่นๆ ยังต่ำ การเพิ่มพื้นที่ให้ประชาชนที่ได้รับผลกระทบได้เล่าถึงปัญหาและความต้องการจะช่วยให้ข่าวสารสะท้อนปัญหาได้มากกว่าแค่นำเสนอความเสียหาย ให้ความสำคัญกับการลดความสับสนและตื่นตระหนกมากขึ้น เช่น เส้นทางอพยพ หรือคำแนะนำการป้องกันตัวเอง การรายงานส่วนใหญ่เน้นการตอบสนองเฉพาะหน้า เช่น การช่วยเหลือหรือการให้ข้อมูลการตัดสินใจ แต่การนำเสนอข่าวที่เชื่อมโยงกับการจัดการน้ำในเชิงโครงสร้างหรือแนวทางการแก้ไขปัญหาในระยะยาวยังขาดหายไปซึ่งอาจพบการพัฒนาในระยะ

หลังจาก 3 วันแรกบ้าง แต่หากมีปรากฏในระยะต้นที่คนให้ความสนใจจะช่วย
ขยายประเด็นสาธารณะได้

สรุปและอภิปรายผล

บทบาทการกำหนดวาระข่าวสารจากการเลือกแหล่งข่าวก็ยังสะท้อน
บทบาทหน้าที่ของสื่อที่พยายามตอบสนองต่อสถานการณ์เฉพาะหน้า หากมอง
เรื่องการผลักดันประเด็นไปสู่การกำหนดปัญหาเชิงนโยบายในข่าวน้ำท่วมมี
ความสำคัญต่อการสร้างความสนใจของผู้กำหนดนโยบาย (Howland et al.,
2006; Happer and Philo, 2013) ก็พบว่ากรรณการรายงานข่าวน้ำท่วมที่อ้างอิง
ข้อมูลจากหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวกับการจัดการน้ำในช่วงน้ำท่วมหลาก ช่วยเน้นถึง
การแก้ไขปัญหาในเชิงระบบและโครงสร้าง เช่น การวางแผนการระบายน้ำหรือ
การเฝ้าระวังน้ำในระยะยาว ขณะที่การรายงานข่าวน้ำท่วมฉบับหลักในพื้นที่แม่
สาย มุ่งเน้นข้อมูลจากเจ้าหน้าที่กู้ภัยและประชาชนผู้ประสบภัย ทำให้ข่าว
สะท้อนถึงความเร่งด่วนและผลกระทบเชิงพื้นที่ ซึ่งช่วยกระตุ้นการตอบสนอง
ฉุกเฉิน

จากการวิเคราะห์การกำหนดกรอบการนำเสนอข่าวน้ำท่วมในสองช่วง
สื่อมวลชนมีบทบาทสำคัญในการรายงานข่าวเชิงมนุษยธรรม โดยเฉพาะในแง่
ของการสะท้อนเสียงของผู้ประสบภัยและการให้ข้อมูลเพื่อการช่วยเหลือ
อย่างไรก็ตาม การรายงานประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการเตือนภัย การป้องกัน และ
ผลกระทบทางเศรษฐกิจยังคงมีสัดส่วนที่น้อย ซึ่งอาจลดโอกาสในการสร้างความ
เข้าใจเชิงลึกและการวางแผนเชิงนโยบายในระยะยาว การเน้นที่ประเด็นการ
ช่วยเหลือและการจัดการเฉพาะหน้ามีประโยชน์ในการตอบสนองต่อสถานการณ์

เร่งด่วน แต่การเสริมด้วยข้อมูลเชิงระบบ เช่น การจัดการน้ำในระยะยาว หรือ การป้องกันภัยในอนาคต จะช่วยให้การรายงานข่าวมีมิติที่ครอบคลุมมากขึ้น

การศึกษานี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Crow and Lawlor (2016) ที่ระบุว่า การให้ข้อมูลที่ชัดเจนและการกระตุ้นอารมณ์ในข่าวสารสามารถสร้างผลกระทบที่สำคัญต่อการตอบสนองของประชาชนและการเปลี่ยนแปลงนโยบาย นอกจากนี้ การเน้นเรื่องราวของผู้ประสบภัยในช่วงแรกยังสอดคล้องกับกรอบ Human Interest Frame ซึ่งช่วยสร้างความเห็นใจและกระตุ้นการมีส่วนร่วมจากสาธารณชน (Houston et al., 2012)

อย่างไรก็ตาม การให้ความสำคัญกับการกระตุ้นอารมณ์ในช่วงที่สอง อาจลดทอนบทบาทของการให้ข้อมูลเชิงโครงสร้างหรือเชิงนโยบาย ซึ่งชี้ให้เห็นถึงโอกาสในการพัฒนาแนวทางการรายงานข่าวที่สมดุลมากขึ้นระหว่างการสร้างอารมณ์และการให้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ (Demeritt & Nobert, 2014) การเน้นมิติทั้งสองนี้จะช่วยให้ข่าวน้ำท่วมสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในภาวะวิกฤตได้อย่างครอบคลุมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เมื่อเผชิญกับภัยพิบัติน้ำท่วม ความคาดหวังของสังคมที่มีต่อการรายงานข่าวของสื่อมวลชนสะท้อนถึงความต้องการข้อมูลที่มีลักษณะเฉพาะ ได้แก่ ความทันเวลา ความชัดเจน การตอบโจทยความต้องการเฉพาะของประชาชน และความน่าเชื่อถือ ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยให้ผู้รับสารสามารถเข้าใจและรับมือกับสถานการณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

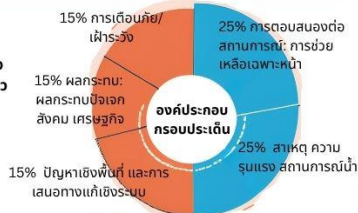
การรายงานข่าวน้ำท่วมในทั้งสองช่วงเวลาให้ประโยชน์ที่สำคัญแก่ผู้รับสาร เช่น การให้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจที่เป็นระบบ การลดความสับสนในช่วงวิกฤต การสะท้อนเสียงของผู้ประสบภัย และการกระตุ้นให้เกิดการช่วยเหลือ อย่างไรก็ตาม ยังพบว่ามีพื้นที่ที่สามารถพัฒนาได้เพื่อให้สอดคล้องกับความ

คาดหวังของสังคมได้มากยิ่งขึ้น ดังนั้น จากการอภิปรายผลการศึกษาเปรียบเทียบคิดการรายงานข่าวในภาวะวิกฤตและการถอดบทเรียนงานวิจัยก่อนหน้านี้ ผู้วิจัยสรุปเป็นโมเดลในการรายงานข่าววิกฤตน้ำท่วมที่สำนักข่าวสามารถเน้นจุดเด่นของการรายงานข่าวและประเด็นที่ควรพัฒนาเพิ่มเติม เพื่อสร้างแนวทางการสื่อสารที่ตอบสนองสถานการณ์ฉุกเฉินและส่งเสริมการแก้ปัญหาเชิงโครงสร้างในระยะยาว ดังนี้

"โมเดลการรายงานข่าวน้ำท่วม"

1. สื่อสารเพื่อการเปลี่ยนแปลง
2. เน้นยับยั้งการสื่อในภาวะวิกฤต
3. ตอบสนองเหตุการณ์ได้ทั้งระยะสั้นและระยะยาว
ควรมีสื่อส่วนประเด็นและแนวทางการนำเสนอข่าวดังนี้

แนวทางการนำเสนอข่าว ระหว่างเกิดน้ำท่วม (During Flooding)

ระยะต้น: แจ้งเตือน-
รู้กับสถานการณ์

- บอกให้รู้ เตรียมรับมือ
  - เตือนภัย สภาพความรุนแรง
  - สถานการณ์น้ำ
- ผลลัพธ์: ลดความสับสนและความตื่นตระหนก เตรียมตัว

ระยะกลาง: แรงช่วย-ตอบสนองฉุกเฉิน

- การช่วยเหลือเฉพาะหน้า
- สะท้อนเสียงผู้ประสบภัย
- ติดตามปฏิบัติการบรรเทาภัยของเจ้าหน้าที่
- สาเหตุ และสถานการณ์น้ำ

ระยะปลาย: เปิดประเด็น ข่า
ผลกระทบ เชื่อมสู่การเปลี่ยนแปลง

- ผลกระทบ
- เสียงของคนในพื้นที่เรื่องปัญหาและการแก้ไข
- ระบบโครงสร้างการจัดการน้ำและภัยพิบัติ
- การช่วยเหลือผู้ประสบภัย

ผลกระทบระยะสั้นถูก
สะท้อนออกมาชัดเจน

คนในพื้นที่ได้เห็นสาเหตุ
ปัญหา และสื่อสารข้อเสนอ

การอภิปราย
ของสังคม

เพื่อเชื่อมต่อการรายงานข่าว After Flooding: ขยายประเด็นต่อไปสู่การฟื้นฟูนโยบายป้องกัน การเปลี่ยนแปลงระบบ โครงสร้าง พื้นที่ และการแก้ปัญหาในระยะยาว

ภาพที่ 3 โมเดลการรายงานข่าววิกฤตน้ำท่วมเพื่อแก้ปัญหาระยะยาว

ในช่วงเริ่มต้นของเหตุการณ์น้ำท่วม ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่สังคมให้ความสนใจและต้องการข้อมูลที่ชัดเจน การรายงานข่าวจำเป็นต้องตอบสนองสองมิติ

สำคัญ ได้แก่ การเชื่อมโยงข้อมูลฉุกเฉินกับแนวทางการเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบาย และการขยายมิติการรายงานให้ครอบคลุมทั้งการช่วยเหลือเฉพาะหน้าและการแก้ปัญหาในระยะยาว เพื่อให้การรายงานข่าวมีประสิทธิภาพและสร้างความเข้าใจรอบด้าน การกำหนดองค์ประกอบของข่าวจึงถูกจัดสรรในสัดส่วนที่ชัดเจน ได้แก่ 25% สำหรับกรอบการตอบสนองต่อสถานการณ์ เช่น การช่วยเหลือเฉพาะหน้าและการอพยพ 25% สำหรับกรอบขอบเขต สาเหตุ และความรุนแรงที่เน้นรายงานสถานการณ์น้ำและปัจจัยที่นำไปสู่น้ำท่วม 15% สำหรับกรอบการเตือนภัยและเฝ้าระวัง เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับการเตือนภัยล่วงหน้าและการป้องกัน 15% สำหรับกรอบผลกระทบ เช่น ผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม และ 15% สำหรับกรอบการรับรู้เชิงนโยบาย ที่มุ่งเน้นการนำเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาระบบ การจัดสัดส่วนดังกล่าวช่วยสร้างความสมดุลระหว่างการตอบสนองในช่วงวิกฤตและการวางรากฐานสำหรับการแก้ไขปัญหาในระยะยาว พร้อมส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในทุกระดับ

การรายงานวิกฤตน้ำท่วมไม่ควรหยุดอยู่เพียงการนำเสนอเหตุการณ์ แต่ควรขยายไปสู่การผลักดันการแก้ปัญหาเชิงนโยบาย โดยแนวทางการนำเสนอข่าวในช่วงเกิดน้ำท่วม (During Flooding) แบ่งออกเป็น 3 ระยะสำคัญ ได้แก่

ระยะต้น: แจ้งเตือนรู้ทันสถานการณ์ ซึ่งเน้นการแจ้งเตือนและสร้างความตระหนักเกี่ยวกับสถานการณ์น้ำ การเตือนภัย และการเตรียมรับมือ ความสำคัญในระยะนี้คือการลดความสับสนและความตื่นตระหนกของประชาชน พร้อมสร้างความพร้อมในการรับมือวิกฤต

ระยะกลาง: เร่งความช่วยเหลือ-ตอบสนองสถานการณ์ฉุกเฉิน มุ่งเน้นนำเสนอประเด็นการช่วยเหลือฉุกเฉิน เช่น การสะท้อนเสียงผู้ประสบภัย การติดตามปฏิบัติการของเจ้าหน้าที่ และการอธิบายสาเหตุและสถานการณ์น้ำ เพื่อ

สร้างความมั่นใจและความเชื่อมั่นในระบบการจัดการและการตอบสนองของภาครัฐ พร้อมตรวจสอบ ขยายประเด็นการรับมือภาวะฉุกเฉินด้วย

ระยะปลาย:เปิดประเด็นย้ำผลกระทบ-เชื่อมสู่การเปลี่ยนแปลง

ให้ความสำคัญกับการนำเสนอผลกระทบที่เกิดขึ้นระดับปัจเจก สังคม และเศรษฐกิจ พร้อมเปิดพื้นที่ให้เสียงของผู้ประสบภัยและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียถูกนำเสนอผ่านประเด็นเชิงนโยบาย เช่น การฟื้นฟูระยะยาวและการแก้ปัญหาเชิงระบบ ผลลัพธ์ในระยะนี้คือการกระตุ้นความสนใจของสังคมในการเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบายและการพัฒนาเชิงโครงสร้างที่ยั่งยืน ทั้งนี้ การรายงานในแต่ละระยะสามารถเชื่อมโยงไปสู่การรายงานเชิงลึกหลังเหตุการณ์น้ำท่วม แนวทางสู่การป้องกันและแก้ปัญหาในระยะยาว ใช้ข้อมูลจากการรายงานข่าวในช่วง 3 วันแรกเป็นฐานในการวางแผนและพัฒนานโยบาย เช่น การปรับปรุงระบบเตือนภัยและการบริหารจัดการน้ำสร้างพื้นที่สำหรับการสนทนาและข้อเสนอจากทุกภาคส่วน เช่น ผู้เชี่ยวชาญ ประชาชน และหน่วยงานรัฐ เชื่อมโยงประเด็นที่รายงานข่าวในระยะต้นไปสู่การแก้ไขปัญหาเชิงโครงสร้าง เช่น การวางแผนป้องกันน้ำท่วมในอนาคต และการสร้างความตระหนักรู้ในระดับชุมชน

สิ่งที่ได้จากกระบวนการและสัดส่วนการนำเสนอนี้ คือ ผลกระทบระยะสั้นถูกสะท้อนออกมาชัดเจน เสียงของผู้ประสบภัย (ทั้งสาเหตุ ปัญหา และข้อเสนอ) การอภิปรายของสังคม ซึ่งจะเชื่อมต่อการขยายประเด็นหลังน้ำท่วม ทั้งการฟื้นฟู นโยบายป้องกัน การเปลี่ยนแปลงระบบ โครงสร้าง พื้นที่ และการแก้ปัญหาระยะยาว

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

สำนักข่าวและองค์กรสื่อควรเสริมสร้างการสื่อสารเชิงนโยบายในข่าวน้ำท่วม สื่อควรนำเสนอประเด็นเชิงโครงสร้าง เช่น การวางแผนจัดการน้ำในระยะยาว และการพัฒนานโยบายที่ยั่งยืนเพื่อรองรับวิกฤตในอนาคต

ข้อเสนอแนะการนำไปใช้

จากโมเดลการนำเสนอข่าว กระบวนการและกรอบประเด็นกองบรรณาธิการสามารถนำไปใช้ในการวางแผนการทำงานในภาวะวิกฤตให้เหมาะสมกับองค์กรได้ และสามารถพัฒนาเป็นหลักสูตรในการอบรมพัฒนาความรู้และทักษะการรายงานข่าววิกฤตให้ผู้สื่อข่าวมีความเข้าใจด้านนโยบายและผลกระทบเชิงโครงสร้าง

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยโครงการศึกษาและพัฒนาแนวทางการตรวจสอบประเมิน และส่งเสริมคุณภาพเนื้อหารายการข่าวทุนสนับสนุนจากกองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ ปี พ.ศ. 2567

เอกสารอ้างอิง

Associated Programme on Flood Management. (2015). The Role of the Media in Flood Management. In *Associated Programme on Flood Management*. Retrieved December 2, 2024, from https://www.floodmanagement.info/publications/tools/Tool_2_2_The_Role_of_the_Media_in_Flood_Management.pdf

BBC News Thai. (2024, September 11). Chiang Rai floods:

Academics identify four reasons for Mae Sai floods, highlighting “unprecedented frequency” and increasing severity. *BBC News Thai*. <https://www.bbc.com/thai/articles/clynlpz097yo>

Bohensky, E. L., & Leitch, A. M. (2013). Framing the flood: a media analysis of themes of resilience in the 2011 Brisbane flood. *Regional Environmental Change*, 14(2), 475-488. <https://doi.org/10.1007/s10113-013-0438-2>

Crow, DA., & Lawlor, A. (2016). Media in the policy process: using framing and narratives to understand policy influences. *Rev Policy Res*, 33, 472–491. <https://doi.org/10.1111/ropr.12187>

Demeritt, D., & Nobert, S. (2014). Models of best practice in flood risk communication and management. In *Environmental Hazards*, 13(4), 313-328, DOI: 10.1080/17477891.2014.924897

Donaldson, A., Lane, S., Ward, N., & Whatmore, S. (2013). *Overflowing with issues: following the political trajectories of flooding*. *Environ Plann C31*: 603-618. <https://doi.org/10.1068/c11230>

Earth Journalism Network. (2016, June 9). *Reporting on disasters*. Retrieved December 3, 2024, from <https://earthjournalism.net/resources/tipsheet/reporting-on-disasters>

- Happer, C., & Philo, G. (2013). The role of the media in the construction of public belief and social change. *Journal of Social and Political Psychology, 1*(1), 321-336.
<https://doi.org/10.5964/jspp.v1i1.96>
- Houston, J. Brian et al. (2012). Social media and disasters: A functional framework for social media use in disaster planning, response, and research. *Disasters 39*(1), 1-22.
- Howland, D., Becker, M. L., & Prelli, L. J. (2006). Merging content analysis and the policy sciences: A system to discern policy-specific trends from news media reports. *Policy Sciences, 39*(3), 205–231. <https://doi.org/10.1007/s11077-006-9016-5>
- Jones, M. D., Brown, T. C., & McBeth, M. K. (2014). *The science of stories: Applications of the narrative policy framework in public policy analysis*. Palgrave Macmillan.
- Kovach, B., & Rosenstiel, T. (2014). *The elements of journalism: What newspeople should know and the public should expect* (3rd ed.). Three Rivers Press.
- Manager Online. (2024, October 5). Unprecedented! Ping River overflows in northernmost area of Chiang Mai's Mueang district, reaching 2 meters in some areas, forcing residents to fend for themselves. *Manager Online*.
<https://mgronline.com/local/detail/9670000094696>

McQuail, D. (2010). *McQuail's mass communication theory* (6th ed.). Sage Publications.

National Hydroinformatics Data Center-Thaiwater.net. (n.d.).

<https://www.thaiwater.net/report#flood>

Olshansky, R., & Chang, SE. (2009). Planning for disaster recovery: Emerging research needs and challenges. *Prog Plan* 72, 200-209. <https://doi.org/10.1016/j.progress.2009.09.001>

Pfefferbaum, P., Elana, N., Summer, D. N., Pascal, N., Rose, L., Pfefferbaum, R., L., & Ambreen, R. (2014). Disaster media coverage and psychological outcomes: descriptive findings in the extant research. *Current Psychiatry Reports*, 16(9), 464-464. doi: 10.1007/S11920-014-0464-X

Phanthuwongpakdee, N. (2024, October 8). Monsoon 2024: When lifelines become disasters - Exploring Thailand's flood situation and adaptation strategies. SDG Move. <https://www.sdgmovement.com/2024/10/07/flood-thailand-mitigation/>

Picard, R. G. (2004). Commercialism and newspaper quality. *Newspaper Research Journal*, 25(1), 54-65.

Schudson, M. (2008). *Why democracies need an unlovable press*. Polity.

Smith, A., Porter, J. J., & Upham, P. (2017). We cannot let this happen again: Reversing UK flood policy in response to the

- Somerset Levels floods, 2014. *J Environ Plan Manag*, 60, 351-369. <https://doi.org/10.1080/09640568.2016.1157458>
- Thai PBS. (2024, September 17). *Mekong River overflows into riverside communities: “Ban Paeng” Nakhon Phanom*. Thai PBS. <https://www.thaipbs.or.th/news/content/344272>
- Thairath. (2024, September 12). *Severe Flooding in Chiang Rai: The Worst Crisis in Decades, Warning of Mekong River Overflow*. Retrieved from <https://www.thairath.co.th/scoop/theissue/2813938>
- Thistlethwaite, J., Henstra, D., Minano, A., & Dordi, T. (2019). Policy framing in the press: analyzing media coverage of two flood disasters. *Regional Environmental Change*, 19(8), 2597-2607. <https://doi.org/10.1007/s10113-019-01576-7>
- Wahlberg, A. A. F., & Sjöberg, L. (2000). Risk perception and the media. *Journal of Risk Research*, 3(1), 31-50. <https://doi.org/10.1080/136698700376699>

